

КРЫЛАТАЯ ГІСТОРЫЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Павел тады працаваў у Інстытуце заалогіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Яны з калегамі назіралі за міграцыяй, а калі ў 1999-м стартаваў нямецкі праект, прысвечаны кулікам на ўнутраных пералётных шляхах, далі пасткі для адлову — і такім чынам у Тураве пачалося кальцаванне. Тады надзявалі кольцы птушкам на дачы бацькоў сябра. Дом знаходзіцца на той жа вуліцы, што і цяперашняя станцыя. І, такім чынам, прыязджалі працаваць на працягу 4-5 гадоў. Самі жылі на кватэры ў горадзе, хадзіць даводзілася далёка, асабліва гэта адчувалася пасля начных адловаў, таму марылі пра свой дом, вядома ж, бліжэй да Тураўскага лугу.

А ў 2005-м сям'я пачала арандаваць адзін з дамоў з надзеяй потым яго купіць. І сёлета Павел з Наталляй адзначаюць дзесяць гадоў з таго моманту, як у іх з'явіўся ўласны куток у Тураве, а ў беларускай арніталогіі — станцыя кальцавання на Палессі. За гэты час з домам пазнаёміліся многія арнітолагі і валанцёры. Як гаворыць гаспадыня, усе знаёмыя і тыя, хто прыязджае ў Тураў са сваімі экспедыцыямі, могуць спыніцца і пераначаваць у іх.

Калі Наталля скончыла ўніверсітэт, адразу паступіла ў аспірантуру Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Праз чатыры гады абараніла дысертцыю па баталёне. Гэта, як яна прызнаецца, яе любімы кулік, пра што ўжо ўсе і ведаюць. Калі мы завіталі на станцыю, Наталля кальцавала менавіта баталёнаў. Сам працэс выглядае цікава. Птушку вымяраюць літаральна ад дзюбы да лап. Глядзячы нават, наколькі яна тлустая па шкале ад 1 да 4. А яшчэ бяруць кроў для аналізу. Насамрэч спярша здавалася, што для птушкі гэта дзікі стрэс і дыскамфорт. Але, калі мне даручылі выпусціць баталёна на волю, ён з маіх рук не зляцеў, не збег, а проста саскочыў і пайшоў пехам у бок Прыпяці, быццам кожны дзень сюды ў госці завітвае. Таму, мне падаецца, яны даволі стойка і спакойна перажываюць усе аперацыі, аднак усё ж такі арнітолагі імкнуцца лішні раз іх не чапаць і кальцаваць адразу пасля адловаў, каб птушкі не нудзіліся ў мяшках. Потым аспірантка Наталлі Яўгенія — яна ў Тураве збірае матэрыял для сваёй дысертцыі па мясцовых відах, якія гняздуцца, — расказала, што ў яе ёсць фішка: апладзіраваць птушцы ва

Лёня з першых гадоў дапамагае бацькам на станцыі.

ўслед, калі яна злятае з рук. Выглядае як невялічкі абрад, але робіцца менавіта для таго, каб птушка ляцела, а не садзілася непадалёку, бо тыя ж мясцовыя каты могуць успомніць, што яны драпежнікі, і напасці.

Цяпер Наталля працуе вядучым навуковым супрацоўнікам лабараторыі арніталогіі Навукова-практычнага цэнтру Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі па біярэсурсах. Тут жа старшым навуковым супрацоўнікам працаваў і Павел да гэтай вясны. Цяпер ён застаўся на пасадзе дырэктара Беларускага цэнтру кальцавання птушак. Атрымліваецца, увесь час разам: і на рабоце, і дома. Побач заўжды і птушкі. Дарэчы, дома сям'я ніякіх дэкаратыўных птушак не трымае, але адзін час завялі невялічкую гаспадарку — дзвюх перапёлкаў — і збіралі яйкі.

Паход па марадунку

Лёня сёлета заканчвае другі клас. Расказаў, што хоча быць рыбалавом, таму з вудай шпацыруе разам з намі па горадзе бліжэй да ракі. Дарэчы, кожны свой дзень нараджэння ў жніўні хлопчык святкуе менавіта ў Тураве. Сам ён з цікавасцю шукае гнёзды з яйкамі, выпускае птушак, ездзіць правяраць пасткі з дарослымі. Паколькі ходзіць у сталічную школу, прыязджаць на Палессе разам з бацькамі, на жаль, атрымліваецца не так часта, як раней.

А мы ідзем шукаць разам з Лёнем, Наталляй, Аняй (магістранткай лабараторыі арніталогіі) і Сержыя (іх знаёмым з Францыі) куліка-марадунку. Гэта птушка — своеасаблівы сімвал Тураўшчыны. На галоўнай плошчы ёй нават ёсць помнік. За дзве гадзіны мы ўбачылі некалькі розных кулікоў Тураўскага лугу, і, вось, перамо-

га: марадунка вылецела на бераг насупраць нас. Добра разгледзелі яе выгнутую дзюбку, рабую шэрую спінку... Высветлілася, што Сержыя ведае сям'ю Паўла і Наталлі ўжо дзесяць гадоў. Ён другі раз прыязджае з Францыі ў Тураў. Першы быў у 2008-м, і вось праз столькі часу вырашыў абнавіць свае ўражанні ад беларускага Палесся. Сержыя гаворыць, што ў яго на радзіме назіранне за птушкамі вельмі папулярнае. Там гэтым займаюцца дзясяткі тысяч людзей, таму і вялікая ўвага ўдзяляецца навакольнаму асяроддзю. Разам з намі марадунку ўбачыла і група бёрдвотчараў з Германіі. Яны мэтанакіравана прыехалі ў Тураў папоўніць свае спісы птушак. Некаторыя з іх, дарэчы, аказаліся знаёмыя з Наталляй. Яна, як і Павел, ладзіць прагулкі-экскурсіі і расказвае пра птушак Тураўшчыны аматарам з розных краін.

Цікавяцца працай у заказніку і калегі з універсітэта ў Гданьску. З імі ў гаспадароў станцыі кальцавання вельмі цесныя кантакты. Нават дзве дысертцыі польскія вучоныя рыхтавалі на Тураўскім лузе: пра куліка-

Пасткі ўдзень правяраюцца кожныя 2—3 гадзіны.

марадунку і пра птушанят кнігаўкі. У маі на іх станцыю завіталі і калегі з Эстоніі, і фатограф з Германіі, які хацеў паказаць разліў Прыпяці. Плюс усе сябры і беларускія бёрдвотчары таксама прыязджаюць на гэтыя дні, каб дапамагчы на станцыі і заадно дадаць новыя віды ў свой спіс. Так што сям'я амаль заўсёды з гасцямі.

Кулік да Якуціі давадзе

Дарэчы, былі выпадкі, калі мясцовыя дзеці пасля таго, як завіталі да Наталлі і Паўла на станцыю, забаранялі сваім бацькам паляваць. І дарослыя прыходзілі скардзіцца. Дзеці ўжо падраслі і, будзем спадзявацца, захавалі трапяткое стаўленне да прыроды.

Птушак вымяраюць літаральна ад дзюбы да лап.

Сёння дзень на станцыі праходзіць так: з раніцы правяраюць пасткі. Для птушкі гэта невялічкі лабірынт. Яна туды заходзіць і, нягледзячы на тое, што дзверы не зачыняюцца, застаецца ўнутры. Днём арнітолагі плаваюць кожныя 2—3 гадзіны на праверку. Калі ня-

брагінскага вадасховішча. Ездзілі туды зноў жа па кулікоў, бо пры нізкай вадзе ў Прыпяці птушкі пераляцелі заходней. Падчас зімоўкі ў Мінску Павел праводзіў навукова-папулярную лекцыю па тых жа куліках. Напрыклад, сярод цікавостак — той факт, што наш баталён залятае за 9000 кіламетраў у Якуцію. Многія баталёны, дубальты і кулікі-перавозчыкі зімуюць у Афрыцы. З Еўропы ў Беларусь спыняюцца ўвесну кнігаўкі, бакасы і зноў жа баталёны. Далей яны рухаюцца ў Скандынавію і Расію.

Шчыра кажучы, не ведаю, што рабіць у Тураве пасля дзвюх гадзін на агляд мясцовых славукасцяў. Адзінае, што вабіць сюды яшчэ і яшчэ аматараў дзікай прыроды — птушкі і Прыпяць, якія кожны год увесну раскрываюцца па-асабліваму. Мабыць, у Наталлі і Паўла адно з найбольш прыгожых працоўных месцаў у нашай краіне.

Надзея АНІСОВІЧ.
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА і Арцёма ХАЛАНДАЧА.

■ Будзь у курсе!

У Ваўкавыскім раёне нельга ў лес

Забарона на наведванне лясоў уведзена на тэрыторыі Ваўкавыскага лясгаса ў сувязі з усталяваннем 4-га класа пажарнай небяспекі.

У Міністэрстве лясной гаспадаркі нагадалі, што сёлета забарону на наведванне лясоў ужо ўводзілі лясгасы Віцебскай і Гомельскай абласцей. На цяперашні момант усё яшчэ застаюцца закрытымі для наведвання лясы Гомельскай вобласці. У Віцебскай вобласці пасля выпадзення ападкаў абмежавальныя меры былі знятыя.

Складаная абстаноўка назіраецца і на тэрыторыі Брэсцкай вобласці. Чакаецца, што рашэнне аб увядзенні забароны на наведванне лясоў у гэтым рэгіёне будзе прынята ў найбліжэйшы час.

З пачатку пажаранебяспечнага сезона ў лясным фондзе Беларусі адбылося больш як 200 пажараў. Шматгадовы аналіз прычын паказвае, што больш за 50 працэнтаў з іх узнікае па віне людзей з-за па-

Аналагічнае рашэнне
рыхтуецца
на Брэстчыне

рушэння правілаў пажарнай бяспекі ў лясах, 33 працэнты — па неўстаноўленых прычынах, 16 працэнтаў — ад сельгаспалаў, 1 працэнт — па віне лесанарыхтоўшчыкаў і іншых арганізацый.

У пажаранебяспечны перыяд спецыялісты дзяржаўнай лясной аховы (больш за 13 тысяч чалавек) перайшлі на ўзмоцнены рэжым работы. На патруляванні і ліквідацыі ачагоў узгарання задзейнічана 360 адзінак тэхнікі. У асобных выпадках на дапамогу прыцягваюцца спецыялісты МНС.

Міністэрства лясной гаспадаркі заклікае грамадзян выконваць правілы паводзін у лесе, а ў выпадку выяўлення ачагоў узгарання неадкладна паведамаць пра гэта работнікам лесагаспадарчых устаноў або аддзелаў па надзвычайных сітуацыях.

З картай забарон і абмежаванняў на наведванне лясоў у раёнах Беларусі можна азнаёміцца на сайце Міністэрства лясной гаспадаркі

■ Не сезон

У СОМА ПАЧАЎСЯ НЕРАСТ

У чатырох абласцях краіны — Віцебскай, Гродзенскай, Магілёўскай і Мінскай — з 31 мая ўстанаўліваецца забарона на вылаў сома ў сувязі з яго нерастам. Яна будзе дзейнічаць да 1 ліпеня. У рыбакоўных угоддзях Брэсцкай і Гомельскай абласцей аналагічная забарона пачала дзейнічаць з 19 мая і будзе ў сіле да 20 чэрвеня.

Сом нерастуе пазней за іншых рыб пры прагрэве вады да 18 градусаў, нагадалі ў Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Забарона на яго вылаў падчас нерасту з'яўляецца адной з мер аховы гэтага некалі чыраванакніжнага віду.

Сом спажывае хворую і загінулую рыбу, з'яўляючыся тым самым біямеліяратарам вадаёмаў, які стварае спрыяльныя ўмовы для развіцця здаровай іхтыяфауны.

Незаконная здабыча адной асобіны сома падчас забароны абыдзецца парушальнікам у 12 базавых велічынь (294 рублі). Апроч таго, на іх будзе накладзены адміністрацыйны штраф — да 50 базавых велічынь. А ў выпадку, калі шкода ад нелегальнай рыбалкі складзе 100 і больш базавых велічынь, можа быць заведзена крымінальная справа.

Сяргей РАСОЛЬКА